

Анастасія Чубрей

**ВЗАЄМОДІЯ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ
ТА ВИДАВНИЧОЇ СТРАТЕГІЇ
НА ПРИКЛАДІ СЕРІЇ «АМАТОРСЬКИЙ ТЕАТР
"НАШОГО ПРАПОРУ"»
У ДОРОБКУ ІВАНА ТИКТОРА**

Розглянуто особливості серії «Аматорський Театр "Нашого Прапору"», заснованої у концерні «Українська Преса» І. Тиктора. З'ясовано аспекти формування та жанрові різновиди випусків. Встановлено видавничі підходи, які використовували укладачі, щоб полегшити аматорам адаптацію творів на сцені, щодо змістового відтворення та технічного втілення п'єси.

Ключові слова: видавнича серія, «Аматорський Театр "Нашого Прапору"», Іван Тиктор, «Українська Преса», «Наш Прапор», аматорський театр.

Anastasiia Chubrei

**INTERACTION OF THE UKRAINIAN THEATRE
AND THE PUBLISHING STRATEGY
ON THE EXAMPLE OF THE SERIES
«AMATEUR THEATRE OF "OUR FLAG"»
IN THE WORKS OF IVAN TYKTOR**

The peculiarities of the publishing series «Amateur Theatre of "Our Flag"», which was established in the concern «Ukrainian Press» of Ivan Tyktor are researched. The aspects of the forming and genres of the issues are analysed.

The publishing point of view used by compilers for facilitation of the adaption of the plays on the scene for the amateurs from the content and technical perspectives of the play is established.

Keywords: *publishing series, «Amatorskyi Teatr “Nashoho Praporu”» («Amateur Theatre of “Our Flag”»), Ivan Tyktor, «Ukrainska Presa» («Ukrainian Press»), «Nash Prapor» («Our Flag»), amateur theatre.*

Активна видавнича діяльність Івана Тиктора, зокрема його концерну «Українська Преса», об'єднувала різні напрями, також і театральний, втілений як у публікації окремих п'єс, так і заснуванні серії «Аматорський Театр “Нашого Прапора”». Потрібно зазначити, що автори повідомлень у газетах суспільно-політичного спрямування, таких як «Новий Час» та «Наш Прапор», заснованих у концерні, порушуючи різноманітні проблеми міжвоєнного галицького та світового побутування, зверталися і до театральної сфери. Відгук журналістів полягав не лише в описі відвіданої театральної вистави у центральному Львові або в провінції та оцінюванні побаченого, об'єданого в жанрі рецензії. Так, на сторінках газети «Новий Час» активно функціонували рубрики із надісланою кореспонденцією — дописами, у яких читачі або повідомляли про відвідані чи організовані вистави в контексті національно-культурної діяльності місцевого осередку «Просвіти» й інших об'єднань, або приділяли усю замітку окремій події чи окремому гуртку, розповідаючи про досягнення або труднощі, які доводилося долати учасникам (зокрема, пов'язані з діями адміністрації і, як наслідок, заборонами). Крім того, у часописі «Новий Час» розміщували статті відомих тогочасних театральних діячів, зокрема режисерів М. Бенцяля та В. Блавацького, а в «Нашому Прапорі», наприклад, Г. Лужницького — відомого галицького драматурга та театрального діяча, який, зокрема, активно співпрацював із театром «Заграва». Він був редактором започаткованої в концерні «Українська Преса» І. Тиктора серії — «Аматорський Театр “Нашого Прапора”» [3], яка об'єднувала 13 випусків, що виходили друком упродовж

другої половини 30-х років ХХ ст., та автором декількох творів (поданих під псевдонімом Меріям Лужницький та Семен Ордівський).

На шпальтах газети «Наш Прапор» неодноразово висвітлювалася театральна проблематика, зокрема явища, характерні для дорослого і молодіжного театру, і в цьому часописі було повідомлено про заснування окремої театральної серії на конкурсній основі з такими вимогами:

«Драма, комедія чи песа, якої вистава заповнила б цілий один вечір, себто приблизно 2–3 год.

1) Тема оригінальна, взята з якогонебудь середовища нашого сучасного громадянського життя, або історична чи побутова з нашого минулого, але яка торкалася б невикористаних ще досі сторінок нашої історії (Наливайко, Гонта, Кальнишевський і т. п.) чи побуту (з життя чумаків і т. п.).

2) Песа не може бути перевантажена психологією, мусять бути зрозуміла й технічно-можлива до вистави в першу чергу на аматорських сценах. Себто мусітиме мати обмежену кількість осіб, ясно зазначену інтригу, сильну акцію, і легку обстановку.

3) Автором песи може бути лише передплатник «Нашого Прапора».

4) Кожна песа принята до друку буде гонорована згідно з умовою з автором.

5) Всі права друку застерігає собі Видавництво «Нашого Прапора».

6) Право виставки песи одержуть від Видавництва Ам. Гуртки Читальні й тощо, які є точними передплатниками «Нашого Прапора».

7) Право виплати у концесіонованих театрах є власністю автора, як також і право перекладу на чужі мови.

8) Редакція драм. творів відповідатиме на всі запити авторів і всі свої оголошення міститиме на сторінках «Нашого Прапора».

9) Читко і широко писаний рукопис на одній сторінці (по можності на машині) просимо надсилати на адресу

“Нашого Прапора”. Крім правдивого прізвища треба подати свій знак під яким редакція драмат. творів помістить в “Нашому Прапорі” свою відповідь» [2].

Самі видавці так пояснюють причину появи серії: «З уваги на брак у нас цього роду (історичних. — А. Ч.) драматичних творів, Видавництво “Наш Прапор” почало видавати бібліотеку для аматорських сцен. Кожний випуск містить докладні режисерські завваги про обстановку, типи, а в міру потреби ілюстрації як повинні виглядати дієві особи й т. д. та вступ про песу» [1].

За жанровим принципом до серії переважно увійшли драматичні твори. Лише два випуски з цієї серії відведені комедійному жанру — «Пройдисвіт» І. Керницького та п'єса з народнього життя — «Земля благословляє» О. Цюка. Пріоритетний історичний жанр, відповідно, накладає свої умови на особливості постановки вистави, зокрема в доборі декорацій та костюмів, відтворити які не завжди вдавалося в провінційних читальнях. Однак у рекомендаціях, поданих у серії, можна дізнатися, як правильно гримувати відомих постатей та пересічних жителів певного періоду і який одяг вони мали носити (наприклад, у п'єсі «Гетьман Полуботок» наведено рекомендації щодо костюмів головного героя, а в «Думі про Нечая» — схематичні ілюстрації персонажів), який реквізит потрібно їм добирати та як краще зрозуміти непересічну особистість (у певних випусках були подані посилення на книжки із вичерпними вказівками та вихідними відомостями), у яких можна переглянути, як виглядає той чи інший елемент.

Крім того, у випусках наведено рекомендації щодо розуміння характеру персонажа і поведінки гурту на сцені, вказано, як правильно організовувати технічні, зокрема світлові та шумові ефекти. До того ж, наприклад, згадувана п'єса «Гетьман Полуботок» містила зображення однієї зі сцен, що унаочнює події та полегшує постановку вистави. Тобто видавці намагалися забезпечити аматорів рекомендаціями

щодо доступнішої та кращої організації усіх аспектів п'єси, з погляду як акторської майстерності, так і суто технічних особливостей.

Серія «Аматорський Театр “Нашого Прапора”» за художньо-технічним оформленням не надто відрізнялася від інших театральних тогочасних серій (невеликий формат, обмежена кількість ілюстрацій, малий загальний обсяг), однак завдяки видавничо-змістовому підходу (наявність вступної статті, яка пояснювала особливості описаної епохи чи характерів, режисерських зауваг, доповнених ілюстраціями або покликаннями на корисні для організації джерела, тощо) була значним внеском до популяризації та поширення театрального мистецтва в Галичині — важливого складника національно-культурного руху міжвоєнного періоду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Від видавництва. Пирятинський Б. // Їхав стрілець на війноньку! Львів : Видавець Іван Тиктор, 1935. 23 с. (Аматорський Театр “Нашого Прапора”; вип. 2). С. 2.

2. Конкурс на драматичні твори // Наш Прапор. 1935. Ч. 5 (20 січ.). С. 8.

3. Лужницький Григор. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=59059 (дата звернення: 10.04.2021).